

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie ze skargi B. Spółki Akcyjnej Spółki komandytowej
na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]
w sprawie I ACa .../16,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 stycznia 2018 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Interwenient uboczny B. Spółka Akcyjna Spółka komandytowa w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki wniósł o: 1/ stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie z powództwa „C. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością-III” Spółka komandytowo-akcyjna przeciwko pozwanemu Bank BGŻ BNP Paribas Spółka Akcyjna z udziałem interwenienta ubocznego B. Spółka Akcyjna Spółka komandytowa w sprawie pod sygn. I ACa .../16; 2/ zlecenie podjęcia przez Sąd Apelacyjny w [...] Wydział I Cywilny odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, prowadzących do sporządzenia uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] I Wydziału Cywilnego z dnia 13 lipca 2017 r. w sprawie pod sygn. I ACa .../16; 3/ przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego sumy pieniężnej w kwocie

3.000,00 zł za przewlekłość postępowania; 4/ przyznanie ze Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu skargi wskazano, że w dniu 13 lipca 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] I Wydział Cywilny wydał wyrok w sprawie pod sygn. akt I ACa .../16. Skarżący pismem z dnia 18 lipca 2017 r. złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia powyższego wyroku oraz doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem na adres kancelarii. Wniosek wpłynął do Sądu w dniu 24 lipca 2017 r. Z uwagi na brak doręczenia odpisu wyroku z uzasadnieniem w terminie określonym w ustawie, skarżący zwrócił się z wnioskiem o niezwłoczne podjęcie czynności w zakresie sporządzenia uzasadnienia wyroku. Do dnia wniesienia skargi na przewlekłość wniosek nie został rozpatrzony przez Sąd. Zdaniem skarżącego, Sąd nie podjął bez zbędnej zwłoki odpowiednich czynności w celu sporządzenia uzasadnienia wyroku zapadłego w niniejszej sprawie, w sytuacji, gdy zgodnie z art. 329 k.p.c. termin na sporządzenie uzasadnienia jest dwutygodniowy. Doszło zatem do nieuzasadnionej beczynności Sądu w zakresie sporządzenia uzasadnienia przedmiotowego wyroku, która skutkuje zawieszeniem działań interwenienta ubocznego chociażby w zakresie złożenia skargi kasacyjnej od wyroku czy też złożenia wniosku o wstrzymanie wykonania orzeczenia. Sam wyrok opiewa na bardzo wysokie kwoty, a zatem jego skutki oddziałują w sposób istotny na sytuację majątkową stron, co Sąd Apelacyjny winien mieć na uwadze. W ocenie skarżącego, w postępowaniu doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania i zakończenia sprawy bez zbędnej zwłoki. Charakter sprawy oraz stopień jej faktycznej i prawnej zawłości nie uzasadniają beczynności w zakresie sporządzenia uzasadnienia wyroku przez okres trzech miesięcy. Skarżący wniósł o przyznanie na jego rzecz kwoty 3.000,00 zł, gdyż Sąd swoją beczynnością celowo przyczynił się do przewlekłości postępowania i nadal naraża skarżącego na brak możliwości zapoznania się z motywami rozstrzygnięcia i poddania sprawy dalszej kontroli instancyjnej.

W odpowiedzi na skargę Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w [...] wniósł o jej odrzucenie. W uzasadnieniu wskazano, że uzyskanie przez orzeczenie rozstrzygające istotę sprawy przymiotu prawomocności oznacza zakończenie sprawy poddanej pod osąd. Zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c., orzeczenie sądu staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje od niego środek odwoławczy. Sprawa, od której

strona może wnieść skargę kasacyjną, jest prawomocnie zakończona, a Sąd Najwyższy nie rozpoznaje jej jako kolejna instancja. Skarga, której przedmiotem jest zwłoka w doręczeniu wyroku sądu wraz z uzasadnieniem jest niedopuszczalna, ponieważ jest to czynność wykonywana już po rozstrzygnięciu sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Inicjując rozważania w niniejszej sprawie godzi się zauważyć, że intencją ustawodawcy przy stanowieniu ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1259 ze zm.; dalej jako: ustawa o skardze na przewlekłość lub ustawa) było stworzenie w realiach polskiego wymiaru sprawiedliwości mechanizmu prawnego wymuszającego sprawne rozpoznanie sprawy przez sąd. Obowiązkiem każdego państwa – strony Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 i 285), jest zapewnienie takiej organizacji i takiego funkcjonowania systemu organów wymiaru sprawiedliwości, które faktycznie umożliwia rzeczywiste i skuteczne korzystanie z gwarantowanego w art. 6 ust. 1 tego aktu prawa do rozpoznania sprawy przez sąd w rozsądnym terminie. Powinność tę statuuje również art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Celem skargi jest przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2012 r., III SPP 21/12, niepublikowane). Służy temu zarówno samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy). Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 16 listopada 2004 r., III SPP 42/04 (OSNP 2005 nr 5, poz. 71), postępowanie ze skargi na przewlekłość nie jest samodzielnym postępowaniem zmierzającym do stwierdzenia przewlekłości i

ewentualnie zasądzenia z tego tytułu odpowiedniego odszkodowania (zadośćuczynienia). W uchwale tej Sąd Najwyższy podzielił równocześnie pogląd, że istotą skargi jest przeciwdziałanie przewlekłości postępowania w trakcie jego trwania i ewentualne przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” jako wstępnej (tymczasowej) rekompensaty. Podobnie wywiedziono w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05 (OSNP 2006 nr 5-6, poz. 102), dodając tam, że omawiana skarga stanowi doraźną interwencję przeciwdziałającą trwającej przewlekłości postępowania. Sąd Najwyższy podkreślał również, że publicznoprawnym celem ustawy jest stworzenie realnego i skutecznego środka zapobiegającego przewlekłości postępowania, czyli takiego środka, którego funkcją jest przede wszystkim wymuszanie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu, a więc „stworzenie mechanizmu prawnego wymuszającego rozpoznanie sprawy przez sąd” (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2005 r., III SPP 113/04, OSNP 2005 nr 9, poz. 134 i uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2005 r., III SPP 115/04, OSNP 2005 nr 9, poz. 135). Wskazywany jednolicie w orzecznictwie cel powyższej ustawy nie może więc zostać zrealizowany w sytuacji, kiedy postępowanie zostało prawomocnie zakończone.

W konsekwencji tego, zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość, skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zajmuje się stanowisko, że przez „tok postępowania w sprawie” w znaczeniu przyjętym w art. 2 ust. 1 i art. 5 ust. 1 ustawy należy rozumieć „postępowanie co do istoty sprawy” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2012 r., KSP 15/12, LEX nr 1228647 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 listopada 2014 r., III SPP 227/14, OSNP 2017 nr 1, poz. 13, z dnia 16 czerwca 2015 r., III SPP 12/15, LEX nr 2051078 i z dnia 10 stycznia 2017 r., III SPP 65/16, niepublikowane). Pogląd ten nie tylko że pozostał aktualny po zmianie dokonanej z dniem 6 stycznia 2017 r. ustawą z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 2103), ale i uzyskał dodatkowe wsparcie w treści znowelizowanego art. 2 ust. 1 i 2 ustawy o skardze na przewlekłość. Zgodnie z art. 2 ust. 1 *in principio* w aktualnym brzmieniu,

strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W myśl natomiast art. 2 ust. 2 w aktualnym brzmieniu, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawłości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Wynika z tego, że przedmiotem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość jest badanie podniesionego przez składającego skargę zarzutu, iż doszło do naruszenia przysługującego mu prawa do sądu przez przewlekłe prowadzenie postępowania zmierzającego do rozpoznania istoty sprawy. Taka intencja ustawodawcy została wprost wyrażona w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej (Sejm RP VIII kadencji, druk Nr 851) gdzie wskazano, że „zgodnie ze standardem strasburskim ocenie podlega sprawność postępowania odnośnie do <zasadności oskarżenia w sprawie karnej> lub <w przedmiocie sporu odnośnie do praw i obowiązków o charakterze cywilnym> (por. art. 6 ust. 1 Konwencji). Z tego względu w proponowanej nowelizacji nie zmienia się zasady odwołującej się do czynności podejmowanych w celu zakończenia postępowania <w sprawie>, co koreluje z proponowanym obowiązkiem oceny sprawności postępowania jako całości, a nie jego poszczególnych fragmentów, faz, etapów, postępowań incydentalnych.

Orzecznictwo strasburskie, a w ślad za nim nowelizacja, wiążą bowiem wysokość należnej sumy pieniężnej za przewlekłość z czasem trwania postępowania co do istoty sprawy (niezależnie od sposobu jego zakończenia).

Skoro skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie, to *a contrario* skarga nie jest dopuszczalna „poza tokiem” postępowania, w szczególności po jego zakończeniu albo wówczas, gdy postępowanie co do meritum sprawy w ogóle się nie toczyło (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2013 r., KSP 5/13, OSNSD 2013, poz. 90). Postępowanie skargowe ma charakter „wpadkowy” w stosunku do postępowania głównego, wobec czego nie może być prowadzone ani przed jego wszczęciem, ani po jego zakończeniu. Postępowanie w sprawie sądowej trwa (jest w toku) dopóty, dopóki nie dojdzie do wydania w sprawie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie. Skarga na przewlekłość postępowania jest bowiem środkiem prawnym wymuszającym rozpoznanie sprawy przez sąd, a więc spełnia swoją rolę jedynie wtedy, gdy zostanie wniesiona w toku postępowania. Złożenie przez stronę takiej skargi już po zakończeniu postępowania jest więc bezprzedmiotowe. Oceny tej nie zmienia uznanie, że w postępowaniu ze skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, ocenie - pod kątem przewlekłości - podlegają nie tylko zarzuty dotyczące aktualnej fazy postępowania, lecz także zarzuty odnoszące się do przebiegu całego postępowania (od jego wszczęcia do prawomocnego zakończenia) niezależnie od tego, na jakim etapie postępowania skarga została wniesiona (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 292 oraz postanowienie z dnia 24 września 2013 r., III SPP 188/13, LEX nr 1448755).

Ponieważ skarga na przewlekłość postępowania może być wniesiona jedynie w toku postępowania (a więc do czasu zakończenia postępowania co do istoty sprawy), to późniejsze jej wniesienie jest niedopuszczalne, co prowadzi do odrzucenia tego środka prawnego przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o postępowaniu zażaleniowym obowiązujących w postępowaniu, którego skarga dotyczy (art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość). W tym względzie

utrwalone jest stanowisko prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego (postanowienia z dnia 27 lipca 2005 r., III SPP 127/05, LexPolonica nr 2793052; z dnia 19 stycznia 2006 r., III SPP 162/05, LEX nr 439157; z dnia 21 września 2010 r., III SPP 19/10, LexPolonica nr 3933929; z dnia 6 maja 2011 r., III SPP 5/11, LEX nr 848148; z dnia 12 czerwca 2012 r., III SPP 21/12, LEX nr 1274992 oraz z dnia 12 czerwca 2012 r., III SPP 25/12, OSNP 2013 nr 11-12, poz. 145), jak i w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego (postanowienia z dnia 19 sierpnia 2011 r., I OPP 54/11, LexPolonica nr 2807905 i z dnia 22 września 2011 r., II OPP 29/11, LexPolonica nr 3036723) oraz sądów powszechnych (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 października 2004 r., I S 5/04, OSA w Katowicach 2004 nr 4, poz. 9).

W rozpoznawanej sprawie skarga została złożona w dniu 20 października 2017 r., czyli ewidentnie już po zakończeniu (prawomocnym) postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie III AUa .../15 (co nastąpiło 13 lipca 2017 r.). Skoro w sprawie, której przedmiotowa skarga dotyczy, zapadł prawomocny wyrok kończący spór co do istoty, to oczywiście niedopuszczalne było złożenie skargi dotyczącej przebiegu tego (już zakończonego) postępowania, tym bardziej, że sama skarga dotyczy czynności sądowych podejmowanych już po prawomocnym zakończeniu postępowania, tj. sporządzenia uzasadnienia wyroku. Ponieważ skarga w niniejszej sprawie została wniesiona po zakończeniu (prawomocnym) postępowania co do istoty sprawy, to jest niedopuszczalna i powinna zostać odrzucona.

Sąd Najwyższy orzekł zatem jak w sentencji na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość.